

Principi de proporcionalitat i ús de la força

Al llarg del 2011 el Síndic ha continuat rebent queixes relacionades amb la manca de proporcionalitat en l'ús de la força fora de les dependències policials i per actuacions policials suposadament abusives.

Arran de l'estudi d'aquestes queixes, un cop més s'han posat de manifest les versions contradictòries entre la informació tramesa per l'Administració i les versions dels afectats. En molts casos, s'han finalitzat les queixes perquè el ciutadà no ha pogut aportar elements de prova que fonamentin el que denuncia. En d'altres, però, el Síndic ha constatat que l'actuació policial que s'ha dut a terme no és l'adequada i, consegüentment, no s'ajusta al principi de proporcionalitat.

L'actuació policial s'ha de basar en una intervenció mínima i proporcionada

Com és habitual en aquests casos, l'Administració dona per bona la versió dels agents implicats i conclou que procedeixen correctament en les seves actuacions, sense més justificació que el relat que ofereixen els mateixos agents i sense efectuar la mínima valoració sobre les qüestions que planteja la persona en el seu escrit de queixa, com ara els possibles informes mèdics que pugui aportar.

L'aplicació del principi de proporcionalitat imposa que qualsevol classe d'actuació policial restrictiva de drets s'adeqüi a la finalitat prevista per l'ordenament jurídic, constitueixi una mesura estrictament necessària amb relació a la pertorbació social provocada per la infracció comesa (d'acord amb el principi d'intervenció mínima), i observi una justa relació entre el càstig i la gravetat del fet comès.

El principi de proporcionalitat aplicat a l'ús de la força exigeix, per tant, que aquesta decisió sigui adequada a la finalitat que es vol aconseguir, que no hi hagi altres mesures alternatives menys greus i que la mesura no causi més danys que els que pretén evitar.

Arran dels esdeveniments succeïts el 27 de maig, el Síndic de Greuges va obrir una actuació d'ofici per analitzar diversos aspectes de

l'actuació dels agents, com ara l'ús de la força emprada. A més, cal assenyalar el volum tan important de queixes rebudes a partir de llavors per les càrregues d'aquell dia. Val a dir que algunes d'aquestes queixes anaven acompanyades d'informes mèdics que diagnosticaven contusions de diferent consideració.

La contundència dels agents antiavalots contra manifestants amb actituds pacífiques és inadmissible

Pel que fa a la referida actuació dels agents antiavalots dels Mossos d'Esquadra, el Síndic ha conclòs que no es pot admetre que els agents responguessin amb la contundència que, en alguns casos, es va fer servir contra manifestants en actitud pacífica, com reflecteixen nombroses imatges d'aquells incidents. A tall d'exemple, es pot recordar la imatge d'una noia asseguda a terra amb una actitud no violenta que és colpejada i estirada pels cabells per un agent, la d'un noi que és estirat pels cabells i colpejat quan no oferia resistència o la d'un agent que pressiona el nas quan el noi està completament reduït al terra.

Com a resposta a les queixes rebudes, no deixa de ser significatiu que l'Administració faci una descripció detallada de la situació on justifica l'ús de la força per reduir una persona en particular. En canvi, la valoració que es fa de la força utilitzada pels agents es limita a expressar que va respectar els principis de congruència, oportunitat i proporcionalitat.

Cal que Interior faci una investigació policial interna per corregir i prevenir possibles actuacions incorrectes

En algunes queixes individuals, el Departament d'Interior presenta el ciutadà que formula la queixa com una persona violenta i agressiva que intenta agredir els agents i que, en alguns casos, s'autolesiona colpejant-se ell mateix al terra. Per això, no deixa de sorprendre al Síndic que en aquests casos no s'adoptin les mesures

necessàries, a fi d'evitar que el detingut es continuï autolesionant, amb el consegüent risc per als agents actuants.

El Departament d'Interior informa que aquests fets s'enregistren i, per tant, que l'actuació que té lloc queda reflectida i documentada, però res d'això no impedeix, a criteri del Síndic, que es pugui fer un control posterior de les mesures i les actuacions que es duen a terme.

De fet, un dels suggeriments que el Síndic ha traslladat amb més insistència en aquests casos és la necessitat d'iniciar un procediment intern d'investigació per tractar els fets que han tingut

lloc i comprovar si l'actuació que s'ha dut a terme s'ajusta als procediments d'actuació legalment previstos, i adoptar, si escau, les mesures cautelars corresponents.

L'obertura d'aquestes investigacions internes constitueix un instrument essencial per prevenir i, si escau, corregir possibles actuacions incorrectes.

En el marc de l'actuació d'ofici oberta arran dels fets del 27-M, el Síndic també suggereix al Departament d'Interior que, un cop hagi valorat tota la informació de què disposa, si escau, acordi obrir un expedient disciplinari per evitar la impunitat d'aquestes pràctiques.

Queixa 04112/2011

El promotor de la queixa denuncia l'actuació desproporcionada de dos agents del Cos de Mossos d'Esquadra quan el van detenir al carrer.

El Departament d'Interior va informar que una dotació policial va ser requerida per fer-se càrrec d'un incident en una cafeteria. Al lloc dels fets hi havia el promotor de la queixa, que, segons els agents, verbalitzava insults greus contra ells. Li van demanar que s'identifiqués i, davant la negativa, va intentar agredir-los, motiu pel qual els agents van fer ús de la força mínima indispensable.

El Síndic va traslladar a l'Administració que, en aquest cas, no es va trobar ni habilitar cap mecanisme alternatiu per desactivar la situació de tensió que es presentava en el curs de la intervenció que s'estava duent a terme. També li va exposar que s'hauria d'haver iniciat un procediment intern d'investigació per tractar d'esbrinar els fets que van tenir lloc i comprovar si l'actuació que es va dur a terme s'ajustava als procediments d'actuació legalment previstos, i adoptar, si escau, les mesures cautelars corresponents.

Queixa 05201/2011

El promotor de la queixa denuncia l'actuació desproporcionada d'un agent mossos d'esquadra envers la seva persona.

El Departament d'Interior informa que el dia dels fets una patrulla va ser requerida per la directora d'un centre d'atenció primària a causa del comportament agressiu i violent d'una persona.

També assenyala que els agents actuants van indicar-li que marxés, però ell es va llençar al terra i va començar a cridar que l'havien pegat. Finalment, va marxar sense que cap agent entrés en contacte físic amb ell.

Davant aquesta informació, el Síndic fa notar al Departament d'Interior que en aquest cas resulta estranya la descripció que es fa de com van succeir els fets, alhora que considera que no s'ha tingut en compte l'informe mèdic d'urgències que adjuntava l'interessat.